

C-741/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. október 8.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Cour d'appel de Paris (Franciaország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. szeptember 24.

Felperes:

République de Moldavie (Moldovai Köztársaság)

Alperes:

Komstroy társaság, az Energoalians társaság jogutódjaként eljárva

I. Az alapeljárás tárgya

Az Energia Charta Egyezmény (kihirdette: az 1999. évi XXXV. törvény, a továbbiakban: ECE) 26. cikkének (3) bekezdése alapján létrehozott *ad hoc* választottbíróság joghatóságának értékelése, egy villamosenergia-szolgáltatási szerződéshez kapcsolódó követelés megfizetésére vonatkozó pénzügyi vita rendezése kapcsán. Az alperes kérelmének helyt adó választottbírósági ítéletet a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság, Franciaország) megsemmisítette azzal a indokkal, hogy a választottbíróság tévesen állapította meg joghatósága fennállását. A Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) hatályon kívül helyezte az utóbbi ítéletet, azzal az indokkal, hogy a Cour d'appel (fellebbviteli bíróság) túlságosan megszorítóan értelmezte az ECE 1. cikkének (6) bekezdése szerinti „befektetés” fogalmát. A jogvita kimenetele és ennél fogva a választottbíróság joghatósága lényegében tehát e fogalom értelmezésétől függ.

II. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság), amely elé a Cour de cassation (semmitőszék) az ügyet visszautalta, úgy véli, hogy a EUMSZ 267. cikk értelmében az Európai Unió Bírósága rendelkezik hatáskörrel az ECE rendelkezéseinek értelmezésére. Az említett cikk alkalmazhatósága kizárólag az értelmezni kért jogi aktus minősítésétől függ. Márpedig az Unió és tagállamai által harmadik országokkal kötött vegyes megállapodások az Unió intézményei, szervei vagy hivatalai által elfogadott aktusok közé tartoznak (1987. szeptember 30-i Demirel ítélet, 12/86, EU:C:1987:400; 2013. július 18-i Daiichi Sankyo és Sanofi-Aventis Deutschland ítélet C-414/11, EU:C:2013:520). Az ECE rendelkezéseit a választottbíróság joghatóságának elbírálása céljából alkalmazni köteles nemzeti bíróság ezen értelmezési kérdésekkel az Európai Unió Bíróságához fordulhat az uniós jog egységes alkalmazásának biztosítása céljából.

III. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni az Energia Charta Egyezmény 1. cikkének (6) bekezdését, hogy egy villamosenergia-szolgáltatási szerződésből származó követelés, amely a befektető részéről nem járt a fogadó országban semmilyen vagyoni hozzájárulással, e cikk értelmében vett »befektetésnek« tekinthető?

2) Úgy kell-e értelmezni az Energia Charta Egyezmény 26. cikkének (1) bekezdését, hogy a szerződő államokon kívüli valamely gazdasági szereplő által létrehozott valamely követelésnek az egyik szerződő fél befektetője általi megszerzése »befektetésnek« tekinthető?

3) Úgy kell-e értelmezni az Energia Charta Egyezmény 26. cikkének (1) bekezdését, hogy egy befektetőt – a fogadó állam határára szállított villamos energia szolgáltatására vonatkozó szerződéséből származóan – megillető követelés egy másik szerződő fél területén létrehozott befektetésnek tekinthető anélkül, hogy e befektető az utóbbi szerződő fél területén bármilyen gazdasági tevékenységet végezne?”

IV. Jogi keret

1. Az Energia Charta Egyezmény rendelkezései

„1. cikk– Fogalommeghatározások

Ezen Egyezmény alkalmazásában:

[...]

6. »Befektetés« egy befektetőnek közvetlenül vagy közvetve, a tulajdonában álló vagy általa ellenőrzött bármely eszköz, beleértve a következőket:

- a) materiális és immateriális, ingó és ingatlan javak, valamint egyéb vagyoni jogok, többek között bérlet, jelzálog, zálog;
- b) társaság vagy üzleti vállalkozás, vagy részvények, vagy a tőkerészesedés egyéb formái egy társaságban vagy üzleti vállalkozásban, valamint egy társaság vagy üzleti vállalkozás kötelezvényei és hasonló követelései;
- c) pénzkövetelések vagy teljesítési követelések egy befektetéshez kapcsolódó, gazdasági értéket képviselő szerződés alapján;
- d) szellemi tulajdon;
- e) hozam;
- f) jogszabály, szerződés vagy kapcsolatos jogszabály alapján megadott licencia vagy engedély által biztosított jogok az energiaágazatban folytatott gazdasági tevékenység végzésére.

Az eszközök befektetési formájának változása nem érinti azok befektetés jellegét, és a »befektetés« kifejezés magában foglal minden befektetést akár létezett már, akár a kettő közül azt a későbbi időpontot követően hozták létre, hogy az Egyezmény a befektetést létrehozó befektető szerinti Szerződő Fél tekintetében, vagy azon Szerződő Fél tekintetében, amelynek területén a befektetést létrehozták, hatályba lépett (a továbbiakban: hatálybalépés napja), feltéve hogy az Egyezményt kizárólag olyan ügyekre alkalmazzák, amelyek a befektetésre a hatálybalépés napja után vonatkoznak.

A »befektetés« kiterjed az energiaágazatban folytatott gazdasági tevékenységgel kapcsolatos bármely befektetésre, valamint egy Szerződő Fél által saját területén »Charta hatékonysági projektként« megjelölt, és a Titkárságnak így bejelentett befektetésekre és befektetési kategóriákra.

7. »Befektető«:

a) egy Szerződő Fél vonatkozásában:

i. természetes személy, [...]

ii. társaság vagy egyéb szervezet, amelyet az adott Szerződő Fél alkalmazandó jogának megfelelően hoztak létre;

8. »Befektet« vagy »befektetést hoz létre« új befektetések létesítése, a meglévő befektetések egészének vagy részének megszerzése, illetve a befektetői tevékenységnek más területeire való átlépés.

[...]

10. »Terület« egy olyan állam vonatkozásában, amely Szerződő Fél:

a) az állam szuverenitása alá tartozó terület,[...]"

„26. cikk A befektető és a Szerződő Fél közötti viták rendezése

(1) A Szerződő Fél és egy másik Szerződő Fél befektetője közötti vitát, amely az előbbi Fél területén az utóbbi Fél által létesített befektetéssel kapcsolatos, és amely valamely, az előbbi Fél III. részéből származó kötelezettségének állítólagos megszegésére vonatkozik, ha lehetséges, barátságos módon rendezik.

(2) Ha ilyen vitákat nem lehet [...] az (1) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően rendezni, a befektető, aki a vita résztvevője, dönthet úgy, hogy azt a következőképpen rendezzi:

a) a vitában részt vevő Szerződő Fél bíróságai vagy közigazgatási bíróságai elé terjeszti;

[...]

c) e cikk következő bekezdésének megfelelően.

(3) a) [...] nemzetközi választottbíróság [...]"

2. Nemzeti rendelkezések

A polgári perrendtartás 1520. cikke

„Megsemmisítés iránti kereset [a nemzetközi választottbírósági eljárás esetén a Franciaországban hozott ítélettel szemben] kizárólag akkor nyújtható be, ha:

1° A választottbíróság tévesen állapította meg joghatóságát vagy joghatóságának hiányát; vagy

[...]

5° Az ítélet elismerése vagy végrehajtása a nemzetközi közrendbe ütközne.”

V. A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Ukrajna és a Moldovai Köztársaság volt szovjet tagköztársaságok, amelyek összekapcsolt villamosenergia hálózattal rendelkeznek. 1995. január 1-jén szerződést írtak alá a két ország villamosenergia hálózatának párhuzamos és kölcsönös működéséről.
- 2 A 01/01. számú szerződést 1999. február 1-jén a következő három társaság kötötte: a villamosenergia-termelő ukrán Ukrenergó, a villamosenergia termelésére és elosztására szakosodott ukrán magánjogi társaság, az Energoalians, valamint az 1997-ben létrehozott moldáv állami vállalkozás, a Moldtranselectro. A szerződés értelmében az Energoalians a Moldova számára történő export

céljából az Ukrenergótól vásárolt villamos energiát; a szolgáltatandó villamosenergia-mennyiségét pedig minden hónapban az Ukrenergo és Moldtranselectro állapította meg.

- 3 Az 1999. február 24-én Kijevben aláírt 24/02. számú szerződésben az Energoalians, a Brit Virgin-szigeteken bejegyzett Derimen társaság és a Moldtranselectro megállapodtak, hogy:
  - az Energoalians szolgáltatóként villamosenergiát szolgáltat a Derimen számára,
  - a Derimen vásárlóként a villamos energia árát az Energoalians-nak fizeti meg,
  - a Moldtranselectro „kedvezményezettként” minden hónap 25. napja előtt megrendelőlapot nyújt be az Ukrenergóhoz, jelezve benne a következő hónapra igényelt villamos energia mennyiségét,
  - az Ukrenergo a „DAF Incoterms 1990” feltételei szerint szolgáltat villamos energiát, azaz az Ukrajna és Moldova közötti határig, Ukrajna oldalán,
  - a Derimen a Moldtranselectro részére fizeti meg a megvásárolt villamos energia árát.
- 4 Ezt az eredetileg az 1999. évre kötött szerződést, valamint az 1999. február 1-jei 01/01. számú szerződést 2000. december 31-ig újították meg. Az Energoalians-nak minden egyes szolgáltatási évre a szállítástól számított 80 naptári napon belül kellett a Deriméntől a kifizetést megkapnia, miközben a Derimen részére a Moldtranselectrónak kellett kifizetést teljesítenie. A kifizetésekre alkalmazandó árakat a 24/02. számú szerződés különböző módosító záradékaiban határozták meg. Ezen módosító záradékok általános rendelkezései szerint, az adott hónaptól függően a Moldtranselectro által kifizetett ár körülbelül kétszerese volt a Derimen által az Energoalians részére fizetett áraknak.
- 5 A villamos energia szolgáltatására két éven keresztül, 1999-ben és 2000-ben került sor, kivéve 1999 júliusát. A Moldtranselectro a Derimennek az 1999. év egy része (1999 januárja és részben februárja), míg a 2000. év egésze tekintetében teljesített kifizetést. Az 1999-ben szolgáltatott villamos energia fennmaradó része nem került kifizetésre. A Moldtranselectrónak a Derimen felé fennálló összesített tartozása 2000. január 1-jéig 18 132 898,94 USD összeget tett ki. Ugyanakkor az Energoalians-szal szemben nem állt fenn tartozás, mivel e társaságnak a Derimen kifizette az összes szolgáltatott villamos energiát.
- 6 A 2000. május 30-án Kijevben aláírt szerződéssel a Derimen az Energoalians-ra engedélyezte az őt a 24/02. számú szerződés alapján a Moldtranselectróval szemben megillető követelést.
- 7 A Moldtranselectro a tartozását részlegesen megfizette, és az Energoalians-t vele szemben megillető követelés összegét 16 287 185,94 USD-ra csökkentette.

- 8 Az Energoalians előbb a moldáv, majd az ukrán bíróságok előttikerestetindítással sikertelenül próbálta elérni ezen összeg kifizetését.
- 9 Mivel úgy vélte, hogy a Moldovai Köztársaság bizonyos cselekményei súlyosan sértik az ECE alapján tett kötelezettségvállalásokat, az Energoalians *ad hoc* választottbíróági eljárást kezdeményezett.
- 10 A három választottbíróból álló *ad hoc* választottbíróság 2013. október 25-én Párizsban, többségi döntéssel meghozott ítéletében megállapította joghatóságának fennállását. Úgy ítélte meg, hogy a Moldovai Köztársaság megsértette nemzetközi jogi kötelezettségeit, és ezért az ECE alapján összesen 592 880 395 moldáv lej Energoalians részére történő megfizetésére kötelezte.
- 11 A választottbíróság szerint az Energoalians az ECE értelmében vett „befektetéssel” rendelkezik a Moldtranselectro állami vállalat irányában, figyelemmel arra, hogy az ECE e fogalmat eléggé tágan határozza meg. A választottbíróság a jogtudományra és választottbíróági ítéletekre hivatkozott. Véleménye szerint e kifejezés „egy globális és semleges koncepcióba” illeszkedik és „minden típusú hozzájárulásra” kiterjed. Kiemelte, hogy az ECE 1. cikke (6) bekezdésének c) pontja közvetlenül leírja az elé terjesztett ügyet.
- 12 A választottbíróság elnöke a választottbíróság joghatóságát illetően különvéleményt fogalmazott meg. Úgy vélte, hogy a „befektetés” szó szokásos értelme a tőke- vagy erőforrás-befektetésnek felel meg, bizonyos hozam iránti várakozással, és hogy e fogalom bizonyos határidőt (azaz időtartamot) feltételez a hozam realizálása előtt, és meghatározott bizonytalanságot (azaz kereskedelmi kockázatot) feltételez a hozam összegét illetően.
- 13 A Moldovai Köztársaság ezen ítélet ellen 2013. november 25-én megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be.
- 14 Egy 2014. október 6-i jogi ügylet folytán az ukrán jog szerint működő Komstroy társaság vált az Energoalians jogutódjává.
- 15 2016. április 12-én hozott ítéletével a cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a választottbíróság tévesen állapította meg joghatósága fennállását, mivel a jogvita tárgyát képező követelés kizárólag villamos energia vásárlásra vonatkozott. Az ECE értelmében vagyoni hozzájárulás hiányában nem létezhetett befektetés.
- 16 A Komstroy társaság felülvizsgálati kérelme alapján a Cour de cassation (semmitőszék) a polgári perrendtartás 1520. cikke alapján meghozott, 2018. március 28-i ítéletében hatályon kívül helyezte a cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) ítéletét.
- 17 A Cour de cassation (semmitőszék) megállapította, hogy az ECE rendelkezései nem határozzák meg pontosan a befektetést jellemző kritériumokat, hanem csak – nem korlátozó jelleggel – felsorolják a befektetésnek tekinthető aktívumokat. A

Cour de cassation (semmitőszék) arra a következtésre jutott, hogy a cour d'appel (fellebbviteli bíróság) megsértette az ECE-t, mivel azt olyan feltétellel egészítette ki, amelyet az nem ír elő.

- 18 Az ügyet a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) egy másik tanácsa elé utalta vissza.
- 19 A Moldovai Köztársaság azt kéri, hogy a cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) semmisítse meg a 2013. október 25-i választottbírósági ítéletet, amennyiben a választottbíróság tévesen állapította meg joghatósága fennállását, és amennyiben az ítélet elismerése vagy végrehajtása a nemzetközi közrendbe ütközik. Másodlagosan kéri a Bíróság megkeresését az ECE előzetes döntéshozatal keretében történő értelmezése céljából.
- 20 Az Energoalians társaság jogutódjaként a Komstroy társaság kéri, hogy a cour d'appel (fellebbviteli bíróság) utasítsa el a Moldovai Köztársaság megsemmisítés iránti keresetét és valamennyi kereseti kérelmét.

VI. Az alapeljárás feleinek alapvető érvei

- 21 A Moldovai Köztársaság arra hivatkozik, hogy a jogvita nem az ECE értelmében vett befektetésre vonatkozik, és még annak feltételezése mellett is, hogy befektetés történt, e befektetést nem valamely szerződő állam befektetője hozta létre, ráadásul nem is Moldova területén.

1. Az ECE értelmében vett befektetés fennállásáról

- 22 a) A Moldovai Köztársaság állítja, hogy az Energoalians által megszerzett, egy villamosenergia-szolgáltatási szerződésből származó követelés az ECE alapján nem „befektetés”. Az ECE a „befektetés” kifejezés szokásos értelmére utal, amely megköveteli a vagyoni hozzájárulás meglétét. Bár az ECE fogalom meghatározása vitathatatlanul a befektető tulajdonában álló „bármely eszköz”-re vonatkozik, a tájékoztató jellegű példák felsorolása is igazolja, hogy „bármely eszköz” nem minősül szükségképpen befektetésnek.
- 23 A „befektetés” kifejezés - szokásos értelme és az ECE-nek a preambulumban kifejtett céljai fényében - szükségképpen kapcsolódik a befektetőnek a befektetési tevékenység fejlesztéséhez vagy fenntartásához nyújtott vagyoni hozzájárulást, tőkefinanszírozást vagy más szükséges forrást biztosító aktusához. Ezt az értelmezést tette magáévá különvéleményében a választottbíróság elnöke, és a választottbírósági ítélezési gyakorlat is ezt követi.
- 24 A Moldovai Köztársaság megjegyzi, hogy az Energoalians-nak a Moldtranselectro felé fennálló, a 24/02. számú szerződésből eredő követelése nem járt vagyoni hozzájárulással; az a szerződés, amelyhez a követelés kötődik, maga sem befektetés, mivel annak egyetlen célja a villamos energia adásvétele; továbbá hogy a Derimen tevékenysége – tisztán pénzügyi – faktorálási szolgáltatásokból áll.

- 25 b) Válaszként az alperes előadja, hogy az ECE a befektetés fogalmát tágan, oly módon határozza meg, hogy a fogalomba a befektető által ellenőrzött vagy a tulajdonában álló bármely eszköz beletartozhat. A villamosenergia-finanszírozási művelet, amelyből az Energoalians követelése származik, az ECE 1. cikkének (6) bekezdése alapján ilyen, „az energiaágazatban folytatott gazdasági tevékenységgel kapcsolatos” műveletnek minősül, amely lehetővé tette a Moldtranselectro részére történő energiaszállítást.
- 26 A Derimen beavatkozása – a Moldtranselectro azon kötelezettségével együttesen, hogy a villamosenergia-szállítás címén az előbbi megillető összegeket rendezi – teljes egészében a Moldovának történő energiaszolgáltatást magában foglaló befektetési művelet alkotóelemét képezi.

2. *A befektető személyéről*

- 27 a) A Moldovai Köztársaság azt állítja, hogy ezt a befektetést nem maga az Energoalians hozta létre. Márpedig egy befektető nem terjeszthet választottbíróság elé egy olyan befektetéssel kapcsolatos vitát, amelyet nem maga hozott létre, mivel a „befektetést hoz létre” kifejezés meghatározása az ECE 1. cikkének (8) bekezdésében szerepel.
- 28 Azzal érvel, hogy a Derimen követelésének megszerzésével az Energoalians nem egy – az ECE értelmében vett – „meglévő befektetést” szerzett meg. Minthogy a Derimen bejegyzési helye a Brit Virgin-szigetek, az ECE-ben pedig nem szerződő fél, az ECE alapján befektetői jogállása nem lehet, és vagyona – az említett egyezmény értelmében – nem képezhet „befektetést”. Ez a következtetés megfelel a *nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (senki több jogot másra át nem ruházhat, mint amennyivel ő maga bír) jogelvnek.
- 29 b) Az alperes válasza szerint a Moldovai Köztársaság az ECE-t egy nem létező feltétellel próbálja kiegészíteni, nevezetesen azzal, hogy a befektető az ECE védelmében történő részesülés céljából olyan társaságnál szerez befektetést, amely az ECE által saját maga is „védett”. Abból, hogy az energiaszektorban egy gazdasági tevékenységhez kapcsolódó eszköz áll a tulajdonában, e befektetés megszerzésének módjától függetlenül levezethető a befektetés fennállása. Csekély jelentőséggel bír, hogy a befektetést az Energoalians hozta létre vagy sem, mivel azt ellenőrzi.
- 30 Kiemeli azt is, hogy kizárólag az ECE 26. cikkének francia nyelvű változata tartalmazza, hogy a „befektetést” a befektetőnek kell „létrehoznia”. Márpedig a felek közötti választottbíróági eljárásban az ECE orosz nyelvű változata a hiteles.

3. *A területi kritériumról*

- 31 a) A Moldovai Köztársaság kiemeli, hogy a 26. cikk (1) bekezdése területi kritériumot rögzít: a választottbíróság joghatóságát annak a feltételnek rendeli alá, hogy a befektető a befektetést az ECE 1. cikkének (10) bekezdése alapján a

fogadó ország „területén” hozta létre. Előadja, hogy Moldova „területén” semmiféle befektetést nem hoztak létre, minthogy a villamos energiát a Moldovával közös határ előtti helyen szolgáltatták, továbbá az Energoalians és a Derimen társaságok az energiaágazatban, moldovai területen semmilyen gazdasági tevékenységet nem végeztek. Hozzáteszi, hogy magának a követelésre vonatkozó jognak a megszerzése nem tekinthető az Energoalians és a Derimen által Moldova területén létrehozott befektetésnek, mivel a követelés megszerzéséért az Energoalians által fizetett egyetlen ellentételezést a – Brit Virgin-szigeteken található jogalany – Derimen részére kellett teljesíteni.

- 32 b) Az alperes azt válaszolja, hogy a területi feltétel teljesül. Jelentős számú területi kapcsoló elem kötődik Moldovához. A Moldtranselectronál fennálló követelése a villamos energia moldovai területén történő szolgáltatásból származik, és a teljes befektetési művelet egyetlen célja a Moldtranselectro, egy moldáv állami vállalat villamos energiával történő ellátása.
- 33 Válaszában kitér arra is, hogy az Energoalians által hivatkozott befektetés a Moldtranselectrót megillető követelés, nem pedig az annak alapjául szolgáló villamosenergia-szolgáltatási szerződés, valamint hogy a villamosenergia-szolgáltatási szerződésben pusztán a DAF kifejezés feltüntetése nem teszi lehetővé a befektetés Moldova területéhez való kötődésének kizárását.

VII. Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 34 A cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) úgy véli, hogy a jogvita kimenetele az ECE 1. cikkének (6) bekezdése szerinti „befektetés” fogalmának, és szükség esetén az ECE 1. cikkének (8) bekezdése szerinti „befektet” vagy „befektetést hoz létre” kifejezések értelmezésétől függ.
- 35 A területi kritériummal kapcsolatban a bíróság úgy véli, hogy felmerül a kérdés, hogy egy villamosenergia-adásvételi szerződésből eredő követelés az ECE 26. cikkének (1) bekezdése értelmében vett egyik szerződő fél területén létesített befektetésnek minősülhet-e, anélkül hogy a követelés jogosultja az említett szerződő fél területén bármiféle gazdasági tevékenységet végezne.
- 36 A bíróság úgy véli, hogy az ECE az Unió és tagállamai által harmadik országokkal kötött vegyes megállapodás, és az EUMSZ 267. cikk értelmében az Európai Unió Bírósága rendelkezik hatáskörrel ezen egyezmény értelmezésére. A cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) – amelynek az ECE rendelkezéseit a választottbíróság joghatóságának elbírálása céljából alkalmaznia kell – az uniós jog egységes alkalmazása érdekében ilyen értelmezés céljából az Európai Unió Bíróságához fordulhat.